

30 let poté, aneb socialisticky pracovat, kapitalisticky žít

Letos to bude již třicet let, co došlo ke změně režimu. Někdo si stále myslí, že studenti vyšli do ulic a pokořili socialistický režim, který však jejich kroky řídil přesně tam, kam chtěl. Bohužel, a teď nevím, zda říci, zaplať pán Bůh, to nevyšlo, tak, jak si ti, co celou změnu režimu řídili, představovali. Ale opravdu jim to nevyšlo? Zkusím se podívat na ty rozdíly svým pohledem, kam jsme se dostali. Ne všichni se mnou musí souhlasit. A je to logické, protože každý z nás má jiné zkušenosti, zatím. Dokud nám život dle románu 1984 nepřevédu do plné reality. Zkusím se na to tedy podívat pohledem osoby, která téměř polovinu života prožila v tom minulém režimu, a polovinu v tom novém. Samozřejmě nemohu postihnout všechny oblasti, ale zkusím porovnat jen některé, které mi zrovna tanou na mysl. A pokusím se srovnat nesrovnatelné. Protože není nic horšího, než porovnávat uběhlý čas, který se nevrátí. A pro tehdy a teď jsou jiné srovnávací základny.

Nejprve se ale vrátím ne třicet, ale čtyřicet let zpět. Neb se dnes opět skloňuje, jaké to bylo, když na Československo opravdu udeřila zima z 31. prosince 1978 na 1. ledna 1979. Dobře si to pamatuji, včetně uhelných prázdnin, které jsme do té doby neměli. Sice nám rodiče o něčem takovém z padesátých let povídali, ale nás to do té doby, a od té doby opět, nepostihlo. Jako děti nás to moc nepostihlo, protože pro úkoly jsme chodili obden, nebylo jich mnoho, ale mohli jsme užívat zimní radovánky. Něco, co dnešní generace nezná. Tedy většina mladé generace. Dnes se spíše mluví o tom, že se odpojoval proud, televize vysílala až večer a o tom, jak to ti soudruzi nezvládli. Oni totiž ještě neměli dostavěné jaderné bloky elektráren, a i proto je stavěli, aby bylo energie dostatek. A zvládla by dnešní Evropa takovou zimu? S modernější technologií a nikoli takovým nedostatkem jako tehdy, nejen energie? Ještě v loňském roce jsme mohli slyšet, že je třeba se jádra zbavit, odstavit uhelné elektrárny, protože energie je plno a ještě ji vyvážíme. A neuběhl ani rok a ejhle, zdražuje se elektrická energie, prý je jí málo. Jak je to možné, když nám ti ekologičtí aktivisté (nebo spíše jsou jen prostředníky pro solární a větrnou lobby?) tvrdili, že solární panely a větrné elektrárny jsou dostačující a jen obnovitelná energie je ta správná a ekologická. Kdo má tedy pravdu? A co s elektromobilitou, která pokřivuje dále trh. Ano, elektrický automobil vypouští žádné zplodiny. Je čistý. Ale někde tu energii musí vyrobit. Ale to se přece tyto emise a imise nepočítají, to dělá někdo jiný! Stejně jako výroba elektromobilu je ekologicky mnohem více zatěžující než výroba klasických automobilů. Ale to se nesmí takto počítat. Smyslem je jezdit a neznečišťovat! A co výroba solárních panelů a následně likvidace těchto panelů a také baterií z elektromobilů. Ale to se také nesmí takto počítat! Jakýkoli argument není přípustný, pokud nesouzní s těmi „*křiviteli lidstva*“. Je to podobné, jako když jsou ekologické kotelny na dřevní hmotu. Emise téměř nulové, ale znečištění automobilů, které dováží dřevní hmotu ze stovky kilometrů vzdálených lokalit, se do znečištění takové kotelny také nepočítají. Zvláštní je, že vše ekologické se musí dotovat. A kdo to zaplatí? My, spotřebitelé. A co potom ekologický hektar u mnou zmíněných případů? Rád bych viděl, jak tito odborníci, takový hektar počítají. Respektive jak jej křiví! Necítí se trochu v rozporu, tedy hodně, tito kazatelé jediné správné pravdy? Ale to už tady bylo. A je zase. Jen strany pravdy se změnilly. V tomto směru tedy pro mne pravda jen změnila směr. Ale to už kdysi dávno zpíval Pepa Nos ve svém songu „Země je kulatá“. Když se podívám dnes na některá vyjádření ekologických teroristů, kterým jdou mnozí politici na ruku, ale dělají to opravdu pro ekologii, nebo pro vlastní kapsu. Nekopou tedy v nějakém jiném dresu, než za který se skrývají? Protože mnohá rozhodnutí popírají zákony fyziky, chemie, biologie a jiných oborů, které platí, co svět pamatuje. Mnohá vyjádření by v minulém režimu na základní škole znamenala, že ten, který je vyslovil, je buď pomalejší, a patří do zvláštní školy, nebo je

normální, ale nic se nenaučil. A to by bylo na propadnutí. Dnes? Takový jedinec může řídit cokoli a být na špici jak v politice, tak i v organizacích. Není smyslem vnášet mezi lidstvo neřád a popírat tak daný řád. A zde si dovolím použít citát Paula Gaugina: „*D'ou venons-nous ? Que sommes-nous ? Ou allons-nous?*“

Vodní hospodářství je dalším tématem, ke kterému mám trochu blíže, neb jsem absolventem stavební průmyslovky v Brně. Vodař. V době kdy jsem studoval, tedy začátkem osmdesátých let, jsem měl štěstí na výborné pedagogy. Hlavně pana inženýra Jurena. Kromě toho, že vyučoval na naší škole, byl externista Ministerstva zemědělství. A neb mne to zajímalo, hodně jsme spolu diskutovali nad materiály, které mi jako interní dokumenty ministerstva zapůjčil. Již v té době se řešil nedostatek podzemních vod, protože, a to jsme se snad učili na základní škole všichni, alespoň v socialistickém základním školství, a také v tom protektorátním i prvorepublikovém, že jsme střecha Evropy. Plocha tří rozvodí. Tedy co k nám naprší, vše odtéká mimo naši vlast. V té době se připravovaly, nebo již byly zpracovány projekty na výstavbu dalších vodních děl, které měly nejen funkci zadržovací, ale v mnoha případech také ochranou. Již v té době se vědělo, že rozorávání mezí v padesátých letech poškodil krajinu. A těch projektů, co bylo připraveno na léta devadesátá, a pozdější byly desítky. Vodohospodářští odborníci si nevymýšleli tyto projekty od stolu, ale navazovali na naše předky od dob Jakuba Krčína. Proto mne dnes dojíká, jak máme na ministerstvech speciální komise, které řeší nedostatek podzemních vod i vod povrchových. A snaží se vymyslet, jak množství vody v krajině zvýšit. Kdyby ti rádoby odborníci v devadesátých letech pokračovali v tom, co již bylo vymyšleno, mohlo být dnes vody v naší krajině rozhodně více. Možná by stačilo jen prověřit archiv. Bohužel, a nejen v této oblasti, cokoli bylo vymyšleno, cokoli bylo připraveno k realizaci v minulém režimu, se smetlo ze stolu jako „*komunistická megalomanie*“. A nebylo to jen v této oblasti, mnozí si jistě vzpomenou, jací odborníci řídili republiku od převratu. Stačilo mít pouze tu správnou stranickou knížku, odbornost byla to poslední, co noví mocní řešili. Ale nebylo to právě heslo „*nejsme jako oni*“, nebo spíše „*nejsme jako v loni*“? Vždyť to se vyčítalo minulému režimu, že na svých místech nebyly odborníci, ale nomenklaturní kádry. Změnilo se v tomto tedy cokoli? Ano. Barva stranické knížky. Ale kolik je těch bývalých socialistických funkcionářů v dnešní KSČM a kolik jich je v ostatních stranách. Že by prozřeli, jak se říkávalo v jednom socialistickém vtipu o králíčcích?

Určitě první, co každý bude argumentovat, je svoboda projevu a možnost cestování. Nepopírám, že je to pro mnohé něco, co si za minulého režimu nedokázali představit. Ale je to to nejpodstatnější, co člověk ke svému životu potřebuje. Setkali jste se někdy z *Maslowovou pyramidou*? Na jejím prvním stupni, ani jeden z těchto požadavků, není. A pokud mi paměť ještě slouží, rozhodně nemohu říci, že jsem si za minulého režimu neříkal, co se mi líbilo, nekritizoval politiku i politiky, v práci, na veřejnosti, v hospodě. Říkáte, že to není možné? Já byl u lopaty, a kam by mne asi tak režim strčil, do kotelny? Ale to by mi dal něco lepšího, než jsem měl. Já byl dělník a ne disident. Cestování? I do socialistických zemí složité, s přidělem dané měny. Do socialistických zemí, nikoli komunistických, zde bych si dovolil oponovat dnešním novinářům, kteří opakovaně překrucují stav. Byli jsme socialistickou zemí a směřovali ke komunismu. Pokud tedy někdo tvrdí komunistické Československo, tak zcela vědomě lže. A v tom socialistickém Československu byla vedoucí úloha strany, které ale stafáž, aby to nevypadalo jako diktatura, dělala Československá strana lidové (bylo jich ale více). Ta, jejíž pokračovatelkou je dnešní KDU-ČSL. Kdo je tedy více zašpiněn, KSČM (pokračovatelka KSČ) nebo zmiňovaná KDU-ČSL (ČSL). Být diktátorem je hnus, ale pomáhat krýt a vytvářet dojem demokracie pro okolí, je ještě větší. Ale zpět. Ještě dnes mám schovaný pas, kde mi na cestu do Maďarské lidové republiky vyměnili a do pasu napsali „1000 HUF“. Ale všichni jsme věděli, že, pokud nepadneme na nějakého aktivního blba na čáře (hraničním přechodu), koupíme v okolních

socialistických zemích za Československé koruny. Jen se člověk musel naučit lhát při cestě zpět, zda jsme vše zapsali do Celního prohlášení a zda něco neprovázíme. Pro běžného člověka se dostat do Jugoslávie (jeden čas byl i speciální šedý pas jen do SFRJ), nebo na vysněný západ bez schválení stranickými orgány, bez devizového příslibu, nemyslitelné. A když, tak bez dětí, aby se rodiče museli vrátit. Mí rodiči toto privilegium získali v roce 1978, na 8 dní + 2 dny na cestu do SRN, právě v době MS ve fotbale v Argentině. Ale takových, kteří měli možnost jednou, a už nikdy více, vycestovat na tak krátkou dobu nebylo zase až tak málo. Ale byli takoví, kteří mohli vyjždět na studijní cesty, pracovní stáže, atd. Někteří z nich dnes tvrdí, že oni s režimem neměli nic společného, ale jak se tam mohli bez schválení příslušnými stranickými orgány dostat? Nemluvě o tom, že když se občan ČSSR vrátil zpět, musel vypisovat „**zprávu o zahraniční cestě**“ a tu odevzdat na VB. Kde byl, s kým se potkal, potkal se i emigrantem, co viděl, atd. Možná jste si to někteří zažili. Já to znám jen z vyprávění rodičů, kteří nic nenapsali a nic neodevzdali. Ale popis všech následných peripetií by vydal sám na mnohem delší článek. Dnes můžeme cestovat zcela volně, tedy do většiny států. I když na to nemáme. To je rozdíl, který je proti minulosti. Kdo neměl, nikam nejel. Dnes můžete cestovat i na dluh. Vůbec dnešní společnost žije na dluh. A mnozí s pocitem, že to nějak dopadne. A nejen s cestováním. Miliony exekucí jsou toho příkladem. A kdo to jednou zaplatí? A když jsme u peněz. Pamatujete na socialistické peníze? Bylo na nich psáno, že jsou kryty zlatem a jinými aktivami banky. A čím jsou kryty peníze dnes? Ničím. Dle potřeby se dotisknou a je to. A nejen u nás, ale i v Evropě, USA, ...

Nyní si připomeňme násilí na studentech 17.11.2019. V den, kdy, jak tatínek s oblibou říkal, nejdříve řezali jeho (v 10 hodin operace) a teprve potom studenty. Jeden skoro mrtvý student Šmíd, zpráva pana Uhla a už to letělo. Nepřipadá Vám, že to byla jen maškaráda? A zkusíme to porovnat například s posledními týdny ve Francii. Stovky zraněných, mrtvých. Jak to, že ti naši tehdejší disidenti neprotestují. Nebo když se řeže zprava tak to se může? Ne! Každé násilí je zrůdné a nic dobrého nepřináší. Ale můžeme samozřejmě použít i Palachův týden v lednu 1989, kdo o něm věděl, pokud neměl někoho z blízkých v Praze, nebo neposlouchal zahraniční vysílání. Svinstvo tehdy jako dnes. Je zcela jedno, ze které strany. Jen se prohodilo znaménko, pro ty správné. Něco jako světový unikát vyřčený našim bývalým prezidentem „**Mírové bombardování.**“

Jedna z věcí, které nás poškodily všechny, jsou dotace. Nebo Vám připadá normální, aby z miliard dotací se stavěly golfové hřiště, hotely, palírny, sjezdovky v místech, kde snít málokdy napadne. Kdysi se stavěly objekty v **Akcích Z**, starší jistě pamatují. Ale to se stavěly objekty, které měly pro dané obyvatele přínos. Obchody, školky, kulturní domy. Po listopadu 89 jsem se s něčím podobným setkal i v Rakousku, kdy si občané vlastními silami například stavěli požární zbrojnice, dětská hřiště a obce jim poskytly půdu a materiál. Jen se to nenazývalo jako u nás, ale byla to občanská pomoc. Takové příspěvky rozhodně mají smysl. Stejně jako příspěvky na zlepšení kulturního, sportovního vyžití, ale velké skupiny, nikoli, aby ze zisků z dotací, pokud jsou, profitovali jedinci. A když se nedaří, hned křičí, že potřebují dotaci, úlevu, slevu na dani, protože pro jedny napadlo málo sněhu, pro někoho bylo v létě málo sluníčka. Všichni jsou to velcí kapitalisté, podnikatelé, ale jak se nedaří, už s nataženou rukou stojí ve frontě a čekají, že stát se o ně postará. **Socialisticky pracovat, kapitalisticky žít.** Nemluvě o stovkách poradenských firem, které mnohdy vznikly z bývalých úředníků a politiků, kteří nabízejí pomoc se získáním dotací. Samozřejmě za provizi. Kolik tedy těch peněz se opravdu dostane na realizaci, a kolik „schlamstne“ byrokratický aparát, provize, všimné, úplatky? Zcela pokřivený trh. Pravdou však je, že se na dnešní dotované stavby dávají „památničky“ a informační desky z bronzu, nebo jiného kovu, kdežto kdysi, na dostavěných objektech Akcí Z byly většinou plastové. Pokrok nezastavíš. Ale i minulý režim dotoval, protože například u potravin byla mnohdy cena

výroby vyšší než prodejní. Ale dotovat potraviny mi přijde mnohem rozumnější, než dotovat golfový klub, dotovat soukromníky jednoho proti druhému. To už by mohl potom klidně vlastnit ty firmy stát, když většinu prostředků stejně tito podnikatelé získali ze státní kasy.

Další, čím se dnešní doba zabývá je neustálé upozorňování na vraždy minulého režimu. V padesátých letech jich nebylo rozhodně málo. A pro mne, jako pacifistu a nepřítele jakékoli hrubé síly, zcela nepředstavitelné. Ale dělo se něco takového od procesů v padesátých letech někdy poté? Nedělo. A byla to pouze realita života na východě? Co pogromy na černochoy (dnes by se řeklo na Afroameričany). Ještě v šedesátých a sedmdesátých letech. Co zákaz výkonů povolání v SRN, kdy pokud jste byli státními zaměstnanci, nesměli jste navštěvovat socialistické země, pokud jste byli komunisty, nesměli jste být jako státní úředník zaměstnání. Nic není jen černé nebo, bílé. I když se nám dnešní zastydlí svazáci z pravého spektra snaží tvrdit opak. Nepotřebuji, aby mi ti, kteří se k ničemu nehodí a nic neumí, prostřednictvím uměle vytvořených neziskových organizací v rámci genderové vyrovnanosti a multikulturalismu snažili vykládat, co je a co není správné. Nepotřebuji, aby mi kdokoli s minimem životních zkušeností říkal, jak jsem vlastně žil a jak se mám chovat. Za prvé jsem byl vychován svými rodiči k tomu, abych používal mozek a škola mi umožňovala znalosti rozšiřovat. A za druhé. Stále mi ještě mozek i paměť slouží. A to zde nebudu rozvíjet téma školství. To není na článek, ale na knihu. A určitě ne pozitivní.

V době minulého režimu byl průměrný plat na konci osmdesátých let asi 2 500 Kč. Dnes je více než desetinásobně větší. Tehdy za průměrné bydlení občan zaplatil mezi 200 – 500 Kč. Ostatní peníze měl na uspokojení ostatních potřeb. Dnes se nájemní bydlení rozhodně nedostane pod 6 000 Kč. Bydlení, oblast, která patří k základním požadavkům dle Maslowa má tedy velký vliv na ostatní kvalitu života. Rozhodně, co nelze upřít, že si dnes můžeme koupit téměř cokoli, pokud na to máme prostředky. A když je nemáme, můžeme se zadlužit, dostat se do exekuce, zbankrotovat. V minulém režimu, i když jste prostředky měli, jste si mohli koupit velmi omezený sortiment. A není to právě jeden z důvodů, proč někteří z mocných, jež ty prostředky vlastnili (a nebyli to jen politici, ale mnozí opět vzpomenete na zelináře, řezníky, číšníky, pumpaře a v neposlední řadě veksláky, z nichž, tedy z některých, se stali ze dne na den v tom novém režimu demokraté, podnikatelé, milionáři), proč provést změnu režimu? Více, ale vždy neznamená lépe. Nebo když máte například sto jogurtů, jež mnohé ani jogurty z podstaty nejsou, je něco lepšího, než mít k dispozici dva? A sníme vůbec vše, co opravdu nakoupíme? Když jen matně vzpomenu, kolik bylo popelnic u nás u baráku v době mého dětství a kolik je tam dnes kontejnerů. Už jen množství odpadu je větší. Něco samozřejmě tvoří obaly. A jen trochu odbočím. Za minulého režimu byla igelitová taška prostě něco, každý ji chtěl mít. Dnes je zakazujeme. Ale tehdy i tu obyčejnou igelitku si každý hlídal a šetřil. A ten zbytek je množství potravin, které se zcela zbytečně vyhodí. Prostě máme ráj konzumu. Něco podobného jsem zažil i v hodinách dějepisu na základní škole. Starý Řím. Chléb a hry. Kdysi bylo všude, v každém městě, ve všech obchodech téměř to samé. Rozdíly byly většinou jen mezi obchody Pramen a Jednota. Ale jen nepatrné. Místo aby rodiče s dětmi chodili po nákupních centrech, ve dne i v noci (zkuste se někdy zajet podívat do obchodních center v noci, kdy maminky vozí miminka v košících a nakupují) se jim věnovali, chodili si hrát ven, hráli si doma, četli jim pohádky. A co rozhodně musím označit, jako bohapustou lež, jsou obrázky front a prázdných obchodů (ve většině černobílých), kterými se nás snaží krmit mainstreamová media. Rozhodně se v sedmdesátých ani osmdesátých letech nestály fronty na potraviny, ani na maso. Nepamatuji se, že bych stál frontu na maso, nebo že by chyběly běžné potraviny. Na co se stály ale fronty, a to pamatuji, byly (nikoli ale pořád) fronty na toaletní papír, vložky, jižní ovoce o Vánocích, u Tuzexu na rifle. A také fronty na příděl, dle seznamu, přídělů lískových oříšků, mandlí, kokosu, mandarinek, banánů na Vánoce. Čeho jsme

měli na našem městě ale až nadbytek bylo telecí a jehněčí. Bylo o něco dražší než běžné maso (kuře 20 Kčs, svíčková 80 Kčs), a tak jej mnozí nechtěli kupovat, ale pro nás, kteří jsme jej měli rádi, jsme měli možnost si jej koupit kdykoli. Byť takové jehněčí se muselo kupovat minimálně po čtvrtkách. Chleba jsem v té době kupoval za 6,80 Kčs/kg kmínového a 8 Kčs/kg podmáslového. Větší výběr nebyl. Ale dal se jíst i několik dní, i když prababička říkala, že na prvorepublikový se kvalitou ani nekouká. Stejně jako rohlík, který se dal oloupat, poté se snědli „prdýlky“ a ze zbytku se dělala kulička, která se snědla nakonec. Stál 0,30 Kčs/kus. Někdo si možná řekne, že jsme byli čuňata. Ale my si pochutnali i na tom suchém rohlíku. Protože chutnal, nikoli proto, že by byla bída a nebylo co jíst. Nakonec dovolil by si dnes někdo vzít suchý salám na celodenní výlet v parném létě? Byl by ještě dnešní salám na konci dne požitelný? Výběr dnes je mnohem větší, ale musíte hledat, abyste si opravdu v potravinách koupili cokoli kvalitního, množství rozhodně kvalitu nedělá. A v čem máme nespornou výhodu? Dnešní potraviny vydrží rozhodně déle být čerstvé. Ale za jakou cenu.

A ještě se zastavím u demokracie. V minulém režimu se volila jednotná kandidátka Národní fronty. Každý měl možnost si volit jen z jednoho kandidáta, který byl vybrán Národní frontou. Byly tam i členové jiných strana (včetně členů Československé strany lidové, která se dokázala prosadit v každém režimu, a s křesťanskými hodnotami nemá rozhodně nic společného) a někteří nestraníci, aby se deklarovalo zdání demokracie. Dnes si můžeme vybrat z desítek kandidátů. Ale opravdu někteří demokraticky zvolení poslanci dělají něco pro nás. Nejde především o ně? Splnili, co nám slibovali, kromě zvýšení vlastní životní úrovně? Co mi může přinést takový poslanec Benda, který díky disidentské minulosti jeho otce zasedl do lavic Parlamentu na kraji dospělosti a za celý život jen zplodil potomky a vystudoval. Ví něco o reálném životě? A vzpomínáte si na jeho pláč, když nebyl zvolen (naštěstí se jeden zvolený vzdal svého mandátu a tak opět mohl zasednout do Parlamentu). A co demokratická volba prezidenta Havla, jež mohl být zvolen prezidentem jen díky zadržení poslance Sládka. Ona demokracie v dnešním pojetí nemá s demokracií již příliš společného. A co takzvaní samozvaní demokraté, jejichž názor je jediný správný a v rámci demokratické volby, nesouhlasí s výsledky voleb. Ale o tom je demokracie, respektovat vůli většiny. Ne se cítit neomylným a ostatní názory napadat. Demokracie je o rozhodnutí většiny. A kdo s tím nesouhlasí, rozhodně není demokrat. Dnes však žijeme v době, kdy se nás snaží mnozí přesvědčovat, že většina by se měla podřizovat menšině. A tak končí civilizace.

Je někdo, kdo si ještě pamatuje, jak noví mocipáni vzešli především z Prognostického ústavu, který pracoval pro ÚV KSČ? Jak v začátku devadesátých let se uměle podtrhla koruna, a o desítky procent zdevalvovala k dolaru a marce? Vzpomínáte na privatizaci, která vše, co budovali naši předci, zašantročila, protože nejprve se majetek předával a potom se mělo platit. Ale díky tomu dnes máme stovky ruin, pardon Brownfieldů, na něž se utrácí sta miliony na jejich přeměnu. Pamatujete, jak ČNB prodávala zlato, které si i takové Mexiko kupuje do svých rezerv v desítkách tun? Vzpomene si někdo, jak jeden premiér sliboval do deseti let úroveň Rakouska, a poté přišly jeho balíčky, jež opět republiku oslabily? Kdo z Vás si vzpomene, jak opět tentýž premiér tvrdil, že neví, co jsou čisté a špinavé peníze? Jak prezident tvrdil, že zvýšená kriminalita je daní demokracie, poté, co propustil desítky tisíc vězňů, z nichž určitě více než polovina byla do roka zpět? A tak bychom mohli pokračovat téměř nekonečně. Opravdu si někdo myslící může ještě dnes myslet, že ten řízený a plně kontrolovaný režim se jen tak zbavil moci a nechal si jej vzít studenty a umělci?

Nechtěl bych, aby se vrátila doba před třiceti lety. Ale čas je neúprosný a zastavit se nedá. Jen mi nějak připadá, že se od té doby všemi těmi zákazy, příkazy, omezeními, určováními kdo je hodný a kdo ne, co mohu říkat a co je, nebo se chystá být trestným, korektním vyjadřováním popíráním reality, trestními

oznámeními na církevního představitele, který vyslovil svůj názor v kostele, určováním kdo vraždí jako zločinec a kdo zabíjí ve jménu demokracie a míru, tvrzením, že ženy a muži jsou stejní, manželství může být mezi mužem a ženou a nebo dvěma muži, dvěma ženami (a co příště, bude moci být i se zvířetem, se sochou, stromem, protože musíme vyhovět menšinám?), že ti dnešní mocní se nepoučili z chyb a ne že je opakují, ale dělají ještě mnohem větší. Mám se určitě lépe, než jsem se před těmi třiceti léty měl. Ale mají se tak lépe všichni? Nebo alespoň většina? Určitě by mi nechyběli bezdomovci, lidé na dně, v dluzích, které nikdy nezaplatí, chemické náhražky místo opravdových potravin, lidské bídě obecně. O ní mi vyprávěla moje prababička, jak za první republiky tak někteří žili. Kdysi jsem si myslel, že se s něčím takovým už nepotkám, protože doba se posunula kupředu. Bohužel demokracie (opravdu je to demokracie?) mi tyto ne zrovna příjemné zážitky přinesla v přímém přenosu. Lidstvo upadá a moc mne mrzí, že ani poučení z několika tisícileté historie lidstva nám nic pozitivního nepřinesla. Pro mne vždy lež bude lží, krutost krutostí a křivák zůstane křivákem, i když si bude říkat demokrat. A svět není rozhodně lepší, než před těmi třiceti lety. A kdo za to může? My všichni, protože jsme to povolili. A jen na závěr. Kdysi k sobě lidé měli podle mého soudu rozhodně blíže, než mají nyní. Možná je to i tím, že si neměli moc co závidět. Alespoň většina.

Toto mé rozjímání není rozhodně adorací minulosti, ale jak mi říkala moje prababička: „Není všechno zlato, co se třpytí.“ Rozhodně však mé pravidlo „4P“ je plně aktuální. A nejen pro managery. Určitě se najde spousta lidiček, kteří s mým pohledem nebudou souhlasit. A mají na to právo. Pokud si dané období také prožili, mají rozhodně jiné zkušenosti než já. Pokud si někdo dané období neprožil a bude se mnou nesouhlasit, protože on si to přečetl jinak, má na to samozřejmě také právo. Ale bude používat ne paměť, ale zprostředkované pohledy. A potom je třeba si vzpomenout na „tichou poštu“ u táborových ohňů.

Pod Ještědem, 17.1.2019

Ing. Ludvík FILIP